

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

УДК 321

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПРИЙНЯТТЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

© СЕРГІЄНКО Т.І.

В даній статті за темою "Особливості та технології прийняття і впровадження політичних рішень в умовах сьогодення," досліджено сутність і природу політичних рішень. Проаналізовано умови прийняття політичних рішень. Розглянуто види політичних рішень, основні фази циклу політичних рішень та технології їх прийняття. Виокремлено основні якості політичного рішення. Визначено залежність якості і ефективності політичних рішень від суспільно-політичних чинників. Мета статті полягає у тому щоб розглянути особливості та технології прийняття і впровадження політичних рішень в умовах сьогодення. Предметом наукового дослідження є процес вироблення сучасних політичних рішень. Щодо методології наукового дослідження, то в процесі дослідження застосовані загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, використання структурно-функціонального методу та методу логічного узагальнення дозволило уточнити природу політичних рішень, з'ясувати їх складові та роль в процесі формування. Науково доведено, що політичне рішення є свідомим вибором одного з кількох можливих варіантів політичних дій. Дійдено висновку, що політичне рішення є конкретним проявом соціальної дії і політичної поведінки.

Ключові слова: рішення, технології, політична діяльність, дії, спосіб, напрям, політика, ситуація, центр рішення, проблема, влада, керівні центри, суб'єкт, об'єкт.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Досліджуючи особливості формування політичних рішень зазначимо, що одним з найбільш важливих управлінських процесів є саме розробка рішень. Від ефективності даного процесу в значній мірі залежить успіх будь якої справи. Тільки вміле володіння ефективними технологіями вироблення, прийняття, реалізації політичних та управлінських рішень, дозволяє ефективно управляти суспільством в складній економічній обстановці. Реалії сьогодення свідчать, що сучасні економічні відносини вимагають зміни характеру, принципів і змісту процесу управління в загалом. Необхідність прийняття обґрунтованих рішень виникає у самих різних областях - при проектуванні складних систем, при виборі програм розвитку держави, освоєнні нових економічних районів і т.ін. Витрати на здійснення рішень неперервне зростають, а наслідки невдалих рішень стають усе серйознішими. В нових економічних умовах досвід та інтуїція не завжди забезпечують вибір найкращого рішення. Тому сучасна політична еліта все частіше стала звертатися до теорії, наукових методів прийняття рішень. Нові економічні відносини вимагають від сучасно мислячих політичних діячів володіння новітніми методологіями управління, рішучістю, ініціативністю, помноженими на доказовість та переконливість. Це пов'язано з тим, що прийняття і реалізація політичних рішень є особливістю будь-якої форми політичної діяльності, серцевиною усього про-

цесу політичного функціонування, що забезпечує виконання політичною системою її головних функцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Особливий інтерес у контексті даного дослідження становлять наукові розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, у яких аналізуються питання обґрунтування рішень, а саме: Т.Алачева, О.Беседовський, Ю.Дайновський, М.Данилович, Г.Дарманська, О.Єршова, Ю.Карлик, Л.Лабскер, Л.Лазоренко, М.Лесечко, О.Макарюк, Н.Назаренко, Ф.Найт, О.Пантелєєва та інші. В цих працях увагу зосереджено на теоретичних засадах розроблення та ухвалення рішень, методичних положеннях щодо їх обґрунтування, механізмах запобігання негативних наслідків прийняття рішень тощо. Психологічний та мотиваційний аспекти прийняття і реалізації управлінських рішень розглядаються у працях О.Амосова, П.Анохіна, Г.Балла, Ю.Горського, Д.Гвішіані, А.Ігнатєвої та М.Максімцова, Н.Карданської, А.Колота, Ю.Козелецького, В.Колпакова, А.Кравченко, Г.Кунца та О'Доннела, Б.Литвака, Д.Майерса, М.Маркова, Р.Мертонна, В.Момова, Ж.Рішара, В.Сладкевича, Е.Смирнова, Р.Фатхутдінова та ін. Питання організаційного забезпечення прийняття і реалізації управлінських рішень найбільш докладно проаналізовано в роботах В.Авер'янова, В. Вагіна, В. Василенка, В. Волович, В. Голофаства, Г. Добрава, П. Друкера, Л. Євланова, М. Еддоуса та Р. Стенсфілда О. Картавцевої, В. Маруцака,

Л. Планкетта і Г. Хейла, Д. Поспелова, М. Слонова та ін.

Також, значна увага з боку науковців приділена вивченню процесу прийняття управлінських рішень, що знайшло відображення в працях таких вчених, як: М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоурі, Б.Літвак, О.Віханський, А.Наумова, В.Стадник, М.Йохна, Р.Фатхутдінов, В.Юкаєва та інших. В цих працях увагу зосереджено на теоретичних засадах розроблення та ухвалення рішень, методичних положеннях щодо їх обґрунтування, механізмах запобігання негативних наслідків прийняття рішень тощо. Також, зазначимо, що суттєвий вклад в дослідження даної проблеми зробили і вчені Запорізької школи менеджменту, а саме: В.Воронкова, М.Ажажа, О.Мороз, О.Крайнік, О.Венгер, та ін. Разом з тим вивчення та аналіз опублікованих за даною проблемою робіт показали, що існує необхідність подальшого розвитку ефективної технології прийняття й реалізації політичних рішень в складних умовах сьогодення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація

Незважаючи на численні наукові доробки проблематика політичних рішень демонструє високий потенціал завдяки національній та соціально-політичній специфіці трансформаційних процесів в сучасному політичному просторі. Таким чином, попри існування в Україні низки інститутів, які досліджують сучасні політичні процеси, прогнозують перебіг можливих наслідків кризових явищ у політико-економічній та інших сферах, суб'єкти влади досить часто не тільки не враховують, а навіть відверто ігнорують їхні прогнози та рекомендації. В свою чергу це спричинює ухвалення неефективних політичних рішень, реалізація яких погіршує політичну ситуацію в суспільстві та в державі в загалом, та призводить до виникнення політичних конфліктів.

Мета наукового дослідження - розглянути особливості та технології прийняття і впровадження політичних рішень в умовах сьогодення. **Дана мета реалізується в наступних задачах:** розкрити сутність і природу політичних рішень; вивчити види політичних рішень; дослідити основні фази циклу політичних рішень; розглянути технології політичних рішень.

Обґрунтування проблеми.

Реалії сьогодення свідчать, що прийняття політичних рішень - це організаційно-технологічне перетворення політичної влади на управління соціальними процесами. Цей процес присутній на "вході" і "виході" політичної сис-

теми. Політичне рішення являє собою свідомий вибір одного з декількох можливих варіантів політичних дій. Тож, політичне рішення є конкретним проявом соціальної дії та політичної поведінки, тому ініціюючою стороною політичного рішення завжди виступає суб'єкт - активний учасник і носій суб'єктивності, який характеризується певними потребами, інтересами, мотивами, соціальним становищем. Із цих позицій політичне рішення розглядається як прояв індивідуальної або колективної поведінки політичних акторів. Воно формується з урахуванням системи не лише політичних взаємовідносин у системі влади та з приводу влади, а й з урахуванням особливостей соціального та культурного середовища, сукупності іманентних характеристик соціальних суб'єктів.

Таким чином, особливістю будь-якої форми політичної діяльності, серцевиною усього процесу політичного функціонування, що забезпечує виконання політичною системою її головних функцій, є прийняття і реалізація політичних рішень. У роботі Е.Смирнова під рішенням визначається "результат розумової діяльності людини, що приводить до якогось висновку або до необхідних дій, наприклад, повна бездіяльність, розробка якої-небудь дії або вибір дії з набору альтернатив і його реалізація". Таке визначення є, досить простим та таким, що не визначає специфіки рішення як складного, багатоаспектного процесу діяльності людини чи групи людей щодо досягнення відповідної мети. Таким чином, політичне рішення є засобом узгодження інтересів, розв'язання назрілих проблем суспільства. Під сутністю прийняття рішень як процесу розуміється внутрішня, відносно стійка основа управлінського рішення, що визначає його значення, роль і місце у функціонуванні і розвитку будь якого процесу. Суть прийняття рішень виявляється через багатообразні зовнішні зв'язки і дії, що характеризують одну із сторін управлінського рішення. У науковій літературі зустрічається як розширене, так і вузьке розуміння процесу прийняття рішень в управлінні. У широкому розумінні прийняття рішень ототожнюється з усім процесом управління, адже охоплює не тільки безпосередньо процес прийняття рішень, але і його виконання та контроль результатів його реалізації. Але це не відповідає уявленню, що кінцевим результатом прийняття рішення є саме рішення [4, с.19].

У вузькому розумінні прийняття рішень розглядається лише як вибір кращого рішення з чисельних альтернатив. У процесі аналізу вузького розуміння необхідно враховувати, що альтернативні варіанти не виникають самі собою. Процес прийняття рішень складається не тільки

Особливості та технології прийняття і впровадження політичних рішень в умовах сьогодення

з вибору кращого варіанту, але й з пошуку альтернатив, встановлення критеріїв оцінки, вибору способу оцінки альтернатив тощо [2, с.10]. Таким чином, прийняття рішень - це процес, який відбувається впродовж певного часового періоду й здійснюється в кілька етапів. Рішення - це результат вибору з кількох альтернатив, який фіксується письмово чи усно й містить програму дій для досягнення поставленої цілі. Рішення є одним із видів розумової діяльності і є виявом волі людини й характеризуються такими ознаками: можливістю вибору з множини альтернативних варіантів; наявністю мети (вибір без мети не визначається як рішення); наявністю волевого акту [5, с.143]. Також, зазначимо, що політичне рішення є засобом узгодження інтересів, розв'язання назрілих проблем суспільства. Вони вплетені у тканину політичного життя як його вузлові моменти, від якості яких залежать сила і ефективність влади, успіх її регулювальної діяльності. Політичне рішення як елемент політичного процесу і як продукт діяльності певних політичних суб'єктів виступає у двох аспектах. Для тих, хто його приймає, рішення є усвідомленим вибором напрямку і способу дії, а для тих, кому воно адресоване, рішення є директивною вказівкою, яку належить виконувати [3, с.272].

Щодо прийняття політичних рішень, то вони належать до позапрактичної діяльності людей, іншим видом якої є, пояснення або конструювання наукової теорії. На відміну від теорії, політичне рішення, однак, не можна розглядати відірвано від його практичної реалізації та впливу на суспільну систему. Тому теоретична модель його функціонування, як зазначає В.Воронкова, (див. рис.) виглядає приблизно так само, як і теоретична модель управлінського циклу. Також, зазначимо, що оскільки головною функцією політичної системи є регулювання усієї суспільної системи, управління нею є різновидом управлінських рішень у широкому розумінні цього терміну. Їх головна особливість полягає у необхідності виявляти, урахувувати, гармонізувати суспільні інтереси. Чим краще це робиться через обґрунтовані компромісні рішення, уміле й послідовне їх впровадження, тим краще почувається влада і тим більше вона має на кого покластися при проведенні своїх політичних курсів [1, с.119]. Суб'єктами процесу прийняття політичних рішень є або безпосередньо громадяни, або опосередковано їх представники у представницьких органах, політичних організаціях, чи взагалі - владні структури.

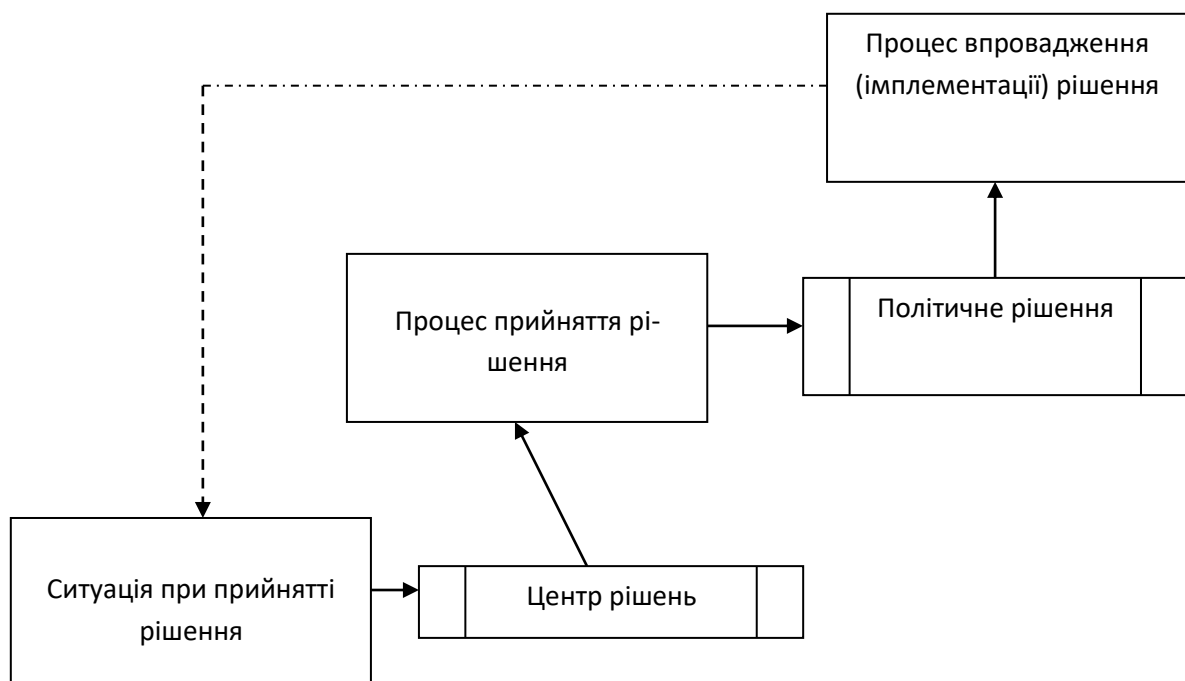

Рисунок - Прийняття політичних рішень: основні фази циклу

Щодо технології прийняття політичних рішень, то великою мірою вони зумовлені характером політичного режиму. В авторитарних, тоталітарних політичних режимах рішення будь-якого рівня намагаються приймати закрито, тає-

мно, вузьким колом людей, незважаючи на політичних супротивників, опозицію. У демократичних - навпаки, шляхом чітко визначених процедур, вдаючись до компромісів, узгоджень, консенсусів. Хоч це і значно складніше, але дає

змогу позбавити суспільство зайвих соціальних, політичних конфліктів, забезпечує стабільніший його розвиток. Ступінь ефективності, дієвості політичного рішення суттєво залежить від того, наскільки воно інноваційне та пов'язане як з новітніми науковими досягненнями, соціальними технологіями так і з реальною практикою суспільного життя. Тому що політик повинен дбати насамперед про те, аби реалізувати інновацію, а не просто заявити про неї, задекларувати. Також, зазначимо, що доволі часто у процесі різноманітних виборчих кампаній політик лише подає, характеризує як позитивні, вигідні, з перевагами певні інноваційні політичні рішення. Проте у процесі практичної суспільної, політичної діяльності йому бракує саме вміння втілити ці політичні рішення в реальне життя. У такому разі політик різко втрачає авторитет і популярність.

З огляду на те, що у світовій практиці управління суспільними процесами щораз більше утверджується інноваційний метод освоєння соціального оточення, деякі науковці, активно досліджують проблему розробки і впровадження в управлінську діяльність інноваційних соціальних технологій. Суть таких технологій, "можна розуміти як інноваційну систему методів виявлення і використання прихованих потенціалів соціальних систем, отримання суспільно корисного результату за найменших затрат".

Сам процес прийняття рішень у політиці можна класифікувати за суб'єктами політичної діяльності, за змістом та за часом його прийняття. За суб'єктом політичної діяльності рішення мають характер указів, розпоряджень президента країни, іншої вищої державної посадової особи, рішень парламенту країни, вищого органу виконавчої, судової влади, рішень політичних партій, громадських об'єднань. За змістом політичні рішення поділяють на ті, що сприяють досягненню раціональних політичних цілей, а також на такі, що приймаються як самоціль, у контексті політичної кон'юнктури. За часовим виміром політичні рішення поділяють на: стратегічні (різноманітні концепції, програми, розраховані на досить тривалий час); тактичні (розраховані на дотримання впродовж певного часу балансу політичних сил, наприклад, змішана виборча система); кон'юнктурні (тимчасова реклама, оприлюднення певних політичних дій, задоволення корпоративних інтересів).

Також, зазначимо, що політичні рішення бувають: загальнодержавні, регіональні та місцеві; колегіальні та одноосібні; стратегічні і тактичні. Існують також, оперативні рішення, що їх приймають задля залагодження якихось актуальних поточних проблем. Залежно від впливу на

політичну або суспільну систему політичні рішення можуть бути функціональними або дисфункціональними. Перші стабілізують існуючі відносини, а другі навпаки - порушують їх рівновагу. З деяких важливих питань рішення узагалі можуть не приймати, тоді інтереси певних груп не реалізуються. Іноді розв'язання проблем підміняють "роздаванням" обіцянок, якими можна заспокоїти невдоволених на деякий час. Однак систематичне ігнорування певних інтересів накопичує нерозв'язані проблеми і на подальших етапах політичної діяльності може призвести до загострення суперечностей і конфліктів. Розглянувши особливості щодо формування політичних рішень, зазначимо, що формування політичного рішення проходить етапи підготовки, прийняття і втілення. Це насамперед постановка мети і визначення завдань на шляху її досягнення; формулювання проблеми, яку слід розв'язати; добір, нагромадження й обробка інформації, необхідної для прийняття рішення; аналіз можливих альтернатив розв'язання завдань і вибір шляхів досягнення мети; фіксація рішення у відповідних політико-правових документах, визначення методу прийняття їх; вибір шляхів втілення рішення; коригування рішень у процесі їхнього виконання; аналіз досягнутих результатів.

Також, зазначимо, що у прийнятті політичних рішень значну роль відіграють моральні і світоглядні чинники, громадська думка. Остання набуває статусу політичного інституту, який впливає на процес прийняття політичного рішення та ефективність здійснення його. На прийняття політичних рішень значний вплив справляють "групи тиску", що створюються представниками різних господарських, політичних та інших громадських об'єднань для задоволення своїх корпоративних, групових інтересів. Тож, політичні рішення приймаються у певних формах, які відображають силу впливу того чи іншого акта.

Основні форми політичних рішень: а) право (закони, укази, розпорядження, постанови, резолюції); б) рішення, норми статутів політичних партій; в) рішення громадських організацій. Особливість політичних рішень, полягає у тому, що вони торкаючись інтересів різних категорій людей, можуть сприяти як узгодженню, примиренню цих інтересів, так і їх загостренню, переростанню суперечностей у конфлікт. Правильні політичні рішення гармонізують різнобічні інтереси класів, націй та інших соціальних груп, поєднують локальні інтереси із суспільними. Для вироблення таких рішень суб'єкт управління повинен знати: обставини, які можуть вплинути на реалізацію рішення; думки й настрої тих, хто

Особливості та технології прийняття і впровадження політичних рішень в умовах сьогодення

має виконувати рішення; ставлення до рішення соціальних груп, потреби та інтереси яких воно має задовольнити. Для цього кожна політична система володіє каналами передачі суб'єктові управління, який ухвалює рішення, сигналів про динаміку суспільних потреб та інтересів. Таку передачу можна здійснювати, наприклад, через представницькі органи, політичні партії та громадські організації, інші спеціальні структури, під час зустрічей депутатів із виборцями тощо. Щодо сигналів в центри ухвалення рішень, то вони можуть надходити і через неофіційні канали.

Висновки

Таким чином, до необхідних позитивних якостей політичного рішення, що полегшують його виконання, слід віднести: легітимність, компетентність, моральність, компромісність. Сильною є та влада яка вміє з'єднати різні погляди і бажання людей у своїх рішеннях та, обіпершись на зацікавлені сили, домагається неухильного виконання прийнятих рішень. Ефективне впровадження політичних рішень буде успішним за умови доброї організації процесу його імплементації, подолання опору, що неминуче виникає у політичній системі, за наявності

процедур його коригування, умілого використання директивних і мобілізуючих технологій політичної діяльності. Тож, слід зазначити, що політична влада реалізується через особистий вплив тих, хто керує і, не дивлячись на регламентуючу роль правил і процедур прийняття рішень, цей процес не можливо передбачити чи спрогнозувати. Отже, процес прийняття рішень є симбіозом раціональності та ірраціональності, раціонально організованої взаємодії структур та інститутів влади, та суб'єктивізму тих, хто керує. Ця особливість прийняття рішень вимагає окрім дослідження управлінських структур та інститутів, аналізу суб'єктів, що беруть безпосередню участь у виробленні, прийнятті та імплементації політичних рішень. Отже, політичне рішення як процес узгодження цілей і засобів їх досягнення суб'єктами політичної діяльності, у суспільстві з досить високим рівнем політичної культури не порушує цілісності і стабільності політичної системи. Там же, де дані вимоги не враховуються, або враховуються не повною мірою – прийняті політичні рішення нерідко призводять до серйозних політичних і економічних криз.

Список використаних джерел

1. Воронкова В.Г. *Управління проектами: вітчизняний і зарубіжний досвід: [монографія]* Під ред. С.Чернова, В.Воронкової, А.Двигун, О.Сосніна та ін.. - Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2015. - 356с.
2. Козуб О.О., Сергієнко Т.І. *Прийняття проектних рішень. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 8.18010013 "Управління проектами" та 7.18010013 "Управління проектами" ЗДІА денної та заочної форм навчання кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Укл.: Т.І.Сергієнко, О.О. Козуб. - Запоріжжя, 2015. - 131с.*
3. *Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг.ред. С.Чернова, В.Воронкової. В.Банаша. О.Сосніна та ін.; Запорізь.держ.інж.академія. - Запоріжжя: ЗДІА. 2017. - 602с.*
4. *Problems of spation development of sosio-economic systems: economics, education, medicine. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2015. - 380p.*
5. Сергієнко Т.І. *Принципи побудови ефективної технології розробки прийняття проектних рішень // Місце і роль студентської молоді в прискоренні соціально-економічного розвитку. Монографія / за ред. Т.М. Берднікової, Н.О. Євтушенко. - Запоріжжя: ЗНУ, 2014. - 277с.*

REFERENCES

1. *Project management: domestic and foreign experience [monograph] / Ed. S.Chernova, V.Voronkovoyi, A.Dvyhyn, O.Sosnina etc. - Zaporozhye: RIO DIG, 2015. – 356 c.*
2. *Kozub A.A., Sergienko T.I. The adoption of design decisions. Textbook for students of specialty 8.18010013 "Project Management" and 7.18010013 "Project Management" DIG fulltime and distance learning department of organizational management and project management / Ed. : T.Serhiyenko, A.Kozub. – Zaporozhye: RIO DIG, 2015, 2015. – 131 p.*
3. *Public management and administration in the information society: domestic and foreign experience: Monograph / za. red. S.Chernova, V.Voronkovoyi. V.Banaha, O.Sosnina etc.; Zaporiz.derzh.inzh.aademiya. - Zaporozhye: RIO DIG,. 2017. - 602p.*
4. *Problems of spation development of sosio-economic systems: economics, education, medicine. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2015. – 380 p.*
5. *Sergienko T.I. Principles of effective development technology adoption design solutions // Place and role of students in accelerating socio-economic development. Monograph / ed. T.Berdnikov, N. Yevtushenko. -the latest: News 2014 -277p.*

СЕРГИЕНКО Т.И. - кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента организаций и управления проектами Запорожской государственной инженерной академии (Запорожье, Украина) E-mail: sparkle777@rambler.ru

ОСОБЕННОСТИ И ТЕХНОЛОГИИ ПРИНЯТИЯ И ВНЕДРЕНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ СЕГОДНЯ

В данной статье на тему "Особенности и технологии принятия и внедрения политических решений сегодня," исследована суть и природа политических решений. Проанализированы условия принятия политических решений. Рассмотрены виды политических решений, основные фазы цикла политических решений и технологии их принятия. Выделены основные качества политического решения. Определена зависимость качества и эффективности политических решений от общественно-политических факторов. Цель статьи заключается в том, чтобы рассмотреть особенности и технологии принятия и внедрения политических решений в условиях современности. Предметом научного исследования является процесс выработки политических решений. Относительно методологии научного исследования, то в процессе исследования использованы общенаучные и специальные методы. В частности, использование структурно-функционального метода и метода логического обобщения позволило уточнить природу политических решений, выявить их составляющие и роль в процессе формирования. Научно доказано, что политическое решение является сознательным выбором одного из нескольких возможных вариантов политических действий. Доказано, что политическое решение является конкретным проявлением социального действия и политического поведения.

Ключевые слова: решения, технологии, политическая деятельность, действия, способ, направление, политика, ситуация, центр решения, проблема, власть, руководящие центры, субъект, объект.

SERGIENKO, TATYANA - candidate of political sciences, associate professor, assistant professor of organizational management and project management Zaporozhye State Engineering Academy (Zaporozhye, Ukraine) E-mail: sparkle777@rambler.ru

FEATURES AND TECHNOLOGY AND IMPLEMENTING DECISION MAKING POLICY UNDER THE PRESENT

This article on "Features and technology adoption and implementation of political decisions in today's conditions," the essence and nature of political decisions. The conditions policy decisions. Considered kinds of political decisions, the main phase of the cycle policy and technology adoption. Isolate basic qualities political solution. The dependence of the quality and efficiency of policy decisions on social and political factors. The purpose of the article is therefore to review the features and technology adoption and implementation of political decisions in today's conditions. The subject of research is the process of developing modern political decisions. Regarding the methodology of scientific research, the research process used general scientific and special methods. In particular, the use of structural and functional method and the method of logical generalization possible to clarify the nature of political decisions, clarify their constituents and role in the formation. Scientifically proven that political decision is a conscious choice of one of several possible options for political action. It is proved that a political decision is a concrete manifestation of social action and political behavior.

Keywords: decision technology, political activities, actions, way, direction, policy, situation center solution to the problem, the government, senior centers, subject, object.

Рекомендовано до публікації д-р філос. наук, проф. Пунченко О.П.
Дата надходження 17. 04. 2017